

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΕΤΑΙΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

κ. NICHOLAS G. L. HAMMOND

Ὁ Φίλιππος ἦταν Βασιλεὺς ἑνὸς ἔθνους ποὺ εἶχε πολὺ γερὰ χαρακτηριστικά. Στὴν ἀρχή, ὅπως λέγει ὁ Ἡσίοδος, οἱ Μακεδόνες ἔζησαν περὶ τὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν Πιερία. Φαίνεται ὅτι ἦταν βοσκοὶ καὶ κατεῖχαν τὰ βοσκοτόπια καὶ τὰ δάση τῶν βουνῶν. Ἡ κοινωνικὴ μονάδα τῶν βοσκῶν, ὅπως ξέρομε σήμερα ἀπὸ τοὺς Σαρακαστάνους, εἶναι ἐνότητα περίπου 300 ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ποὺ μετακινοῦνται μὲ τὰ πρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα ἀπὸ τὰ βουνὰ στὰ πεδινὰ βοσκοτόπια τὸ Φθινόπωρο, καὶ γυρίζουν τὴν Ἄνοιξή στὰ βουνὰ. Κάθε ομάδα Μακεδόνων ἦτο μία αὐτάρκης κοινότης ποὺ εἶχε ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἰδιοκτησία τῶν προβάτων καὶ δασῶν, ὑπὸ τὴν προστασία ἐπιλέκτων ἐνόπλων ἀνδρῶν, ποὺ ἐξέλεγαν τὸν ἡγέτη τους, ὁ ὁποῖος διοικοῦσε τὶς ὑποθέσεις τους μὲ αὐστηρότητα. Τὸ ἔθνος τῶν Μακεδόνων εἶχε τὸ ἴδιο σύστημα, δηλαδὴ ὁ ἐκλεγόμενος Βασιλεὺς τους καὶ οἱ πολεμιστὲς του ἀποτελοῦσαν τὴν κυβέρνηση. Ἡ γλῶσσα τῶν Μακεδόνων ἦταν μία ἰδιαίτερη διάλεκτος τῆς ἐλληνικῆς, ποὺ δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀλλοῦ.

Μετὰ τὸ 650 π.Χ. οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες ἄρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται στὶς πεδιάδες τῆς Κάτω Μακεδονίας. Ἀπομάκρυναν τοὺς παλαιότερους κατοίκους καὶ ἔγιναν ἀγρότες. Μία ἢ περισσότερες ομάδες βοσκῶν ἴδρυσαν πόλεις, τὴν κάθε μιὰ μὲ τὴ δική της πολιτικὴ ὀργάνωση καὶ τοὺς ἑνοπλους ἀνδρες της, μὲ αὐτονομία καὶ αὐστηρὴ διοίκηση. Αὐτὲς οἱ πόλεις δὲν πολέμησαν μεταξύ τους, διότι ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ πολεμιστὲς του ἀποτελοῦσαν τὴν κεντρικὴ κυβέρνηση. Οἱ πόλεις αὐτὲς εἶχαν ἐσωτερικὴ εἰρήνη καὶ στὶς σχέσεις μεταξύ τους, γιατί ἦταν ὑποταγμένες στὴν κεντρικὴ κυβέρνηση, δηλαδὴ στὸν Βασιλέα καὶ τοὺς ἐπιλέκτους στρατιῶτες του, καὶ ἡ κυβέρνηση ἀποφάσιζε γιὰ ὅλα τὰ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Τὸ 358 π.Χ. ὁ Φίλιππος νίκησε τοὺς Ἰλλυριοὺς — τοὺς προγόνους τῶν Ἀλβανῶν — καὶ τοὺς ἔδιωξε πρὸς τὴ βόρεια ἄκρη τῆς λίμνης Ἀχρίδος. Μὲ μιὰν ἐνέργεια διπλασίασε τὴν ἔκταση τοῦ βασιλείου του. Πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ὀργανώσει τὴν ἀμυνα τῶν ἀπομακρυσμένων συνόρων του; Ἡ λύση στὸ πρόβλημα ἦταν νὰ μεταφέρει ὀλόκληρες πόλεις μὲ πληθυσμούς Μακεδόνων ἀπὸ τὴν Κάτω Μακεδονία στὶς πιὸ εὐφορες κοντὰ στὰ σύνορα. Πληροφορηθήκαμε πῶς αὐτὸ ἐγίνε ἀπὸ μιὰν ἐπιγραφή — ὁ Βασιλεὺς κατέχει ὡς «δορῦκτητον» τὴ χώρα ποὺ νίκησε καὶ παραχώρησε στὴ Συνέλευση τῶν ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν Μακεδόνων ἓνα κομμάτι τῆς γῆς. Καὶ ἡ Συνέ-

λευση ἴδρυσε μιὰ κατάλληλη πόλη στὸ σύνορο. Ἄλλὰ τί θὰ κάνει μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, πού οἱ περισσότεροι ἦταν ἑλληνόφωνοι βοσκοί, ἀλλὰ μὲ ἄλλη διάλεκτο; Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Μακεδόνες τοὺς προσκάλεσαν νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ Μακεδόνες μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν Μακεδόνων καὶ νὰ κτίσουν πόλεις στὰ πεδία τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἡ πρόσκληση ἔγινε δεκτὴ. Ἔτσι ὁ Φίλιππος διπλασίασε τὴν ἔκταση τοῦ βασιλείου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν στρατιωτῶν. Τὸ 352 π.Χ. ὁ στρατὸς τοῦ Βασιλέως ἀυξήθηκε ἀπὸ 10.000 σὲ 20.000 καὶ στὸ τέλος τῆς βασιλείας του σὲ 28.000 συνολικά, 25.000 καὶ 3.000 ἵππεῖς.

Στὴ Βόρεια καὶ Ἀνατολικὴ Μακεδονία ἐνίκησε στὴ συνέχεια τοὺς Παίονες στὴν περιφέρεια Σκοπιή καὶ τις φυλὲς τῶν Θρακῶν ἕως τὸ Νέστο. Τοὺς ἄφησε ὅλους αὐτόνομους μὲ τοὺς δικούς τους Θεούς, τὴ γλῶσσα καὶ θρησκεία. Γιὰ παράδειγμα οἱ Παίονες εἶχαν ἀκόμα τὸ δικό τους Βασιλέα, καθὼς καὶ νόμους, πολιτοφυλακὴ καὶ νόμισμα. Ἄλλ' ὡς ὑπῆκοοι τοῦ Φιλίππου εἰσέφεραν φόρους καὶ ἐργάτες καὶ ἔστειλαν ἐπίλεκτους ἵππεῖς στὸ στρατὸ τοῦ Φιλίππου. Οἱ Παίονες καὶ οἱ Θράκες δέχθηκαν τὴν ἐξουσία τοῦ Φιλίππου, γιατί ἦταν ἀσφαλεῖς καὶ μὲ τὴν εἰρήνη ἔγιναν εὐδαίμονες. Ὁ Φίλιππος τώρα εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ὀργανώσει τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μεγάλου βασιλείου του. Ὅλα τὰ μεταλλεῖα ἦταν δικά του καὶ τὰ νομίσματα ἀπὸ χρυσὸ καὶ ἄργυρο εἶχαν μεγάλη ἀξία στὴν Εὐρώπη καὶ τὴ Δυτικὴ Ἀσία. Ὅλη ἡ ξυλεία τοῦ βασιλείου ἀνῆκε στὸ Βασιλέα. Ἔτσι μπόρεσε νὰ ἐξοπλίσει τὸ στρατὸ μὲ τις σάρισσες ἀπὸ κρᾶνεια καὶ τις ἀσπίδες ἀπὸ ξύλο καὶ χαλκὸ.

Ἐξω ἀπὸ τὸ βασίλειό του στὰ Βαλκάνια, ἴδρυσε τὴν πρώτη αὐτοκρατορία στὴν ἱστορία τῆς Εὐρώπης καὶ ἄφησε τις φυλὲς τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Θρακῶν νὰ αὐτοδιοικοῦνται καὶ νὰ διατηροῦν ἢ κάθε μία τὴ γλῶσσα καὶ τὴ θρησκεία καὶ τὴν πολιτοφυλακὴ της. Δὲν ὑπῆρχε στρατὸς κατοχῆς τῶν Μακεδόνων καὶ δὲν ἐγκατέστησε πουθενὰ φυλάκια. Ὡς ὑπῆκοοι τῶν Μακεδόνων οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ Θράκες πλήρωναν μιὰ δεκάτη ἐπὶ τῆς παραγωγῆς ὅλων τῶν προϊόντων καὶ διέθεταν ἐργάτες καὶ στρατιῶτες κατὰ τὴ διαταγὴ τοῦ Φιλίππου. Οἱ ὑπῆκοοι αὐτοὶ ἄρχισαν νὰ εἶναι εὐδαίμονες μὲ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν πολιτικὴ τοῦ Φιλίππου. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε ἔκτισε καινούργιες πόλεις μὲ μικτοὺς πληθυσμοὺς — Μακεδόνων καὶ Θρακῶν ἢ Ἰλλυριῶν — καὶ ἐνθάρρυνε τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν ἀγροτικὴ παραγωγὴ. Στις πόλεις αὐτὲς οἱ ἐντόπιοι πολῖτες ἔμαθαν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἀπέκτησαν τὴ μακεδονικὴ παιδεία. Ἐνα τέτοιο κέντρο ἦταν ἡ Φιλιππούπολη — σήμερα Πλόβδιβ. Στὸ Νότο οἱ πόλεις τῶν Ἑλλήνων πολεμοῦσαν μεταξύ τους καὶ μερικὲς μὲ τὴ Μακεδονία. Τὸ 338 π.Χ. ὁ Φίλιππος νίκησε τὴ συμμαχία Θηβαίων, Ἀθηναίων καὶ ἄλλων πόλεων. Δὲν ἔδιωξε τοὺς ἠττημένους. Ἔθαψε τὰ παλληκάρια τῶν Θηβαίων τοῦ Ἱεροῦ Λόχου μὲ τιμὲς Ἡρώων, καὶ τοὺς ἔστησε ἕνα μνημεῖο — τὸ Λεοντάρι τῆς Χαιρωνείας. Ὁ Ἀλέ-

Ξανδρος και δύο στρατηγοί μετέφεραν τὰ λείψανα τῶν Ἀθηναίων νεκρῶν στήν Ἀθήνα. Ὁ Φίλιππος δὲν ἤθελε τὸν πόλεμο, ἀλλὰ νὰ ἐνώσει εἰρηνικὰ τοὺς Ἕλληνας. Στους ἐκπροσώπους τῶν πόλεων πρόσφερε τὸ σχέδιο τῆς Ἑνώσεως γιὰ νὰ γίνει «τὸ Κοινὸν τῶν Ἑλλήνων», μὲ σκοποὺς τὴν εἰρήνην καὶ εὐδαιμονία στήν Ἑλλάδα καὶ δικαιοσύνη στήν πολιτικὴ ζωὴ τῶν πόλεων. Ὅλες οἱ πόλεις δέχθηκαν τὸ σχέδιο τοῦ Φιλίππου. Κάθε πόλη ἔστειλε ἀντιπροσώπους στήν Κοινὴ Βουλὴ σὲ ἀναλογία μὲ τὸ μέγεθος τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεών της. Ἡ Βουλὴ ἀποφάσιζε μὲ πλειοψηφία. Ὅταν εἶχε ἀνάγκη, ἡ Βουλὴ διέτασσε τίς πόλεις νὰ στείλουν εἰρηνοφύλακες καὶ στρατιῶτες καὶ τριήρεις, ὅσες δυνάμεις ἦταν ἀναγκαῖες.

Τὸ 337 π.Χ. ἡ ἑλληνικὴ κοινότης καὶ τὸ Βασίλειο τῶν Μακεδόνων ἔγιναν σύμμαχοι μὲ τὴ συμφωνία νὰ ὑποστηρίξουν τὸ καθεστῶς στήν κάθε χώρα. Ἀφοῦ ἡ Μακεδονία πολεμοῦσε κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης ἔλαβε μέρος στὸν πόλεμο καὶ ἔστειλε στρατιῶτες καὶ τριήρεις. Ποιὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ Ἀρχιστράτηγος τῶν ἐνωμένων δυνάμεων; Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης ἐκήρυξε τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Περσίας καὶ ἐξέλεξε τὸν Φίλιππο ἀρχηγὸ τῶν ἐνωμένων δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Φίλιππος δολοφονήθηκε πρὶν φθάσει στήν Ἀσία.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν πολὺ ἀφοσιωμένοι στὴ θρησκεία. Ἐπίστευαν ὅτι ὁ Ζεὺς ζοῦσε στὸν Ὀλυμπο καὶ ἦταν Βασιλεὺς τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Γι' αὐτὸ ἀπεικόνισαν στὰ νομίσματα τίς κεφαλές τοῦ Δία, τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἡρακλῆ. Οἱ θεοὶ αὐτοὶ ἔδωσαν τὴ νίκη στὸ Φίλιππο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπίστεψε ὅτι οἱ θεοὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν κυριαρχία ὀλόκληρης τῆς Ἀσίας. Ὅταν ἀποβιβάστηκε στήν Μικρὰν Ἀσία, ἀμέσως ἔριξε τὴ σάρισσα στὴ γῆ καὶ φώναξε: «Δέχομαι ἀπὸ τοὺς Θεοὺς τὴν Ἀσία». Ἔτσι ἔφθασε ὡς ὁ ἐλευθερωτὴς ὄχι μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν λαῶν ποὺ ἦταν ὑπήκοοι τῶν Περσῶν. Ὅταν ἀναγορεύθηκε Βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, ἄφησε τοὺς Ἀσιατικούς λαοὺς καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς Πέρσες, νὰ κυβερνήσουν τίς δικές τους πολιτεῖες καὶ νὰ ἐφαρμόσουν τοὺς δικούς τους νόμους καὶ νὰ κρατήσουν τὴ γλῶσσα καὶ θρησκεία καὶ τὴν πολιτοφυλακὴ τους. Ὡς θεόπεμπτος Αὐτοκράτωρ, ὁ Ἀλέξανδρος βασίλευε στήν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀσία καὶ ἦταν ἀπαραίτητο νὰ πειθαρχήσουν σ' αὐτὸν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας. Τοὺς ἔδωσε ὅμως τὸ δικαίωμα τῆς (ἐφέσεως) καὶ ὁ ἴδιος ἦταν ὁ δικαστής. Ἐὰν τὸ ἤθελαν οἱ ὑπήκοοι, εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἐκλέξουν π.χ. Φαραῶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων.

Ὁ Ἀλέξανδρος πάντοτε προεῖδε τὰ προβλήματα. Γιατὶ οἱ Μακεδόνες στρατιῶτες δὲν ἦταν ποτὲ περισσότεροι ἀπὸ 20.000. Εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλες δυνάμεις — ὄχι μόνον τῶν Εὐρωπαίων ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀσιατῶν. Μὲ τὸ ἵππικὸ δὲν εἶχε δυσκολία, ἐπειδὴ οἱ Ἀσιάτες ἵππεῖς ἦταν ἰκανότατοι καὶ ἤθελαν νὰ πολεμήσουν μαζί μὲ

τὸν Βασιλέα τῆς Ἀσίας. Στὴν Ἰνδία, π.χ. εἶχε Πέρσες, Βακτρίους, Σογδιανούς, Σκύθες καὶ Ἰνδούς ἱππεῖς στὸν στρατό. Οἱ Ἀσιάτες πεζοὶ ὅμως ἦταν ἀνάξιοι. Στὸ ἔτος 334, ὅταν ἐλευθέρωσε τοὺς Λυδοὺς, ἄρχισε νὰ ἐκπαιδεύει ἐπιλεκτοὺς νέους καὶ μετὰ τέσσερα χρόνια 2.600 Λυδοὶ πεζοὶ ἔφθασαν στὸν Ἀλέξανδρο — ἦταν πεζοὶ μακεδονικοῦ τύπου. Πρὶν νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἐξέλεξε 6.000 «βασιλικούς παῖδας», ποὺ ἀσκοῦσαν «τὰ πολέμια κατὰ τὴ διαταγὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου». Τὸ 324 π.Χ. ἤρθαν 30.000 Ἀσιάτες πεζοὶ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς δορυάλωτης χώρας, ποὺ ἐστρατεύοντο ὡς «φαλαγγίτες μετὰ τὴ σάρισσα», ὅπως οἱ Μακεδόνες πεζοὶ. Ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς ὀνόμασε («Ἐπιγόνους»). Ἄλλο πρόβλημα ἦταν ἡ συμβίωση τῶν πολιτισμῶν τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ἀσιατῶν. Ἡ λύση ἦταν ἡ Μακεδονικὴ πόλις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔκτισε 70 καινούργιες πόλεις μετὰ μικτὸ πλῆθυσμὸν — π.χ. 3.000 Ἕλληνες καὶ 7.000 Ἀσιάτες. Ἡ κυβέρνηση τῶν πόλεων αὐτῶν ἦταν ἐλληνικὴ μετὰ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ οἱ Ἑλληνόφωνοι ἦταν οἱ ἀνώτεροι πολίτες, ποὺ ἐδίδεξαν τοὺς ἐπιλεκτοὺς τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὰ μακεδονικὰ ὄπλα. Ὁ Πλούταρχος ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα: «Ἀλεξάνδρου τὴν Ἀσίαν ἐξημεροῦντος, Ὀμηρος ἦν ἀνάγνωσμα, καὶ Περσῶν καὶ Σουσιανῶν καὶ Γεδρωσιῶν παῖδες τὰς Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους τραγωδίας ἤδον... καὶ τῶν Ἑλλήνων θεοὺς προσεκύνησαν».

Ἔτσι ὁ Ἀλέξανδρος δημιούργησε ἓνα σύστημα ἐκπαιδευσεως μετὰ τὰ ἔξοδα τὰ δικά του. Οἱ τριάντα χιλιάδες Ἐπίγονοι ἦταν νέοι ἑνὸς ἔτους μόνον, διότι ἦσαν ὅλοι τῆς ἰδίας ἡλικίας. Ὅταν ἀπέθανε, εἶχε κτίσει 70 σύμμικτες πόλεις καὶ ἤθελε νὰ κτίσει πολλὰς περισσότερες, ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ τῇ Περσίᾳ, διότι οἱ πλῆθυσμοὶ θὰ ὑποστήριζαν τὴν κατάστασιν ποὺ εἶχε δημιουργηθεῖ. Καὶ εἶχε δίκιο.

Ἄλλο πρόβλημα, πῶς πρέπει νὰ ἐκλέξει τοὺς διοικητὰς καὶ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Βασιλέως; Ἀμέσως μετὰ τὴ μάχην ἐν τῇ Γαυγάμηλᾳ, κατέστησε τὸ στρατηγὸν τῶν Περσῶν ποὺ εἶχε τὸ ὄνομα «Μαζῆος», «σατράπην τῆς Βαβυλωνίας» καὶ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ κατέστησε τότε μόνον Ἀσιάτες σατράπεις καὶ ἓναν Πέρση σατράπην τῶν Περσῶν, πρὶν ἀποθάνει ὁ Δαρεῖος. Ὁ σκοπὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦταν νὰ γίνουσι κοινῶν τῆς ἀρχῆς ὅτι οἱ καλύτεροι Ἀσιάτες καὶ οἱ Μακεδόνες εἶναι ἰσότιμοι, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ὁμοίως. Ἡλπίζε ὅτι ὁ γάμος θὰ εἶναι ἓνας δεσμὸς μετὰξὺ τους. Μιὰν ἡμέραν ἐν τῇ Σοῦσᾳ ὁ Ἀλέξανδρος ἔλαβε ὡς γυναῖκες δύο κορίτσια τῆς περσικῆς ἀριστοκρατίας καὶ 80 φίλοι τοῦ ἑκάσαν τὸ ἴδιον, ἀλλὰ μετὰ ἓνα κορίτσι ὁ καθένας καὶ μετὰ τὸν περσικὸν νόμον. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δυσἀρέστησε τοὺς Μακεδόνες στρατιῶτες καὶ ἐπαναστάτησαν. Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἄλλαξε τὴν κατεύθυνσιν. Διεμέρισε τοὺς Ἐπιγόνους ἐν τάξεις καὶ ἔδωκε τὰ μακεδονικὰ ὀνόματα ἐν τῇ περσικῇ τάξει. Ἔτσι εἶχε δύο παράλληλα στρατεύματα. Ἀργότερα κατέστησε μιὰν ἀνάμικτην φάλαγγα μετὰ τέσσερις Μακεδόνες καὶ δώδεκα Ἀσιάτες καθεὶ σειρά. Οἱ Μακεδόνες

αὐτοὶ πολέμησαν μὲ τὴ σάρισσα καὶ οἱ Ἀσιάτες μὲ τὰ δικά τους ὅπλα. Τέτοια πολιτικὴ ἐμεῖς οἱ Ἕλληες δὲν εἶχαμε στὴν Ἰνδία καὶ στὴ Νότια Ἀφρική. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου πέτυχε. Ὄταν ἀπέθανε, ἐστρατεύοντο στὴ Βαβυλωνία 60 χιλιάδες Ἀσιάτες καὶ μόνον 15 χιλιάδες Μακεδόνες. Δὲν ἔγινε καμία ἐπανάσταση τῶν Ἀσιατῶν. Μᾶλλον αὐτοὶ πολέμησαν ἐναντίον 23 χιλιάδων Ἑλλήνων μισθοφόρων ποὺ ἤθελαν νὰ γυρίσουν στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα.

Σήμερα ὀνομάζεται ὁ Ἀλέξανδρος «μέγας» γιὰ τὶς πολιτικὲς ιδέες ποὺ πραγματοποίησε. Ἔτσι στὴν Ὀπιν προσεκάλεσε ἐννέα χιλιάδες Μακεδόνες καὶ Ἀσιάτες στὸ συμπόσιο καὶ ἡ εὐχὴ του ἦταν ἡ ἀκόλουθη: «εὐχετο τὰ τε ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ὁμόνοιάν τε καὶ κοινωνίαν τῆς ἀρχῆς Μακεδόσι καὶ Πέρσαις».

Καὶ ἀκόμη κατὰ τὸν Πλούταρχο εἶπε στὸ ἴδιο συμπόσιο τὰ ἀκόλουθα:

«κοινὸς ἦκω θεῶθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ἔλων καὶ ἐς τὸ αὐτὸ συνήνεγκα τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλατησίῳ μείζας τοὺς βίους καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς γάμους καὶ προσέταξα πατρίδα τὴν οἰκουμένην ἠγεῖσθαι πάντας».

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος μαζί πραγματοποίησαν τὴν πιὸ μεγάλη ἀλλαγὴ στὴν ἱστορία τοῦ Κόσμου. Ἄνοιξαν τὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ τὴν Αἴγυπτο, καὶ τὴν Ἀσία, στὴν ἐπιρροή τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἔπεισαν τὰς συμμίκτους πόλεις μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ τὴν Ἑλληνικὴ παιδεία. Αὐτὲς οἱ πόλεις ἦταν τὰ κέντρα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ ἡ βάση τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς καὶ μετέπειτα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικράτειας στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἀργότερα στὴν Βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ στὸ Χριστιανισμό.

Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα.